

'Religieus ontwaken' (Openbaring 3: 14-22) zondag 23 februari 2025

Gemeente van Jezus Messias

Heeft u alle boeken van Roland Dahl met uw kinderen of kleinkinderen uitgelezen? Op zoek naar nieuwe fantastische avonturen? Ik zou zeggen: pak dan het boek 'Openbaring van Johannes'. Het zit vol spannende figuren. Er is in het boek, of is het een nachtmerrie, sprake van een zevenkoppige draak, vier ruiters die op kleurrijke paarden door de wereld draven, een zwangere vrouw die met een beest gaat vechten en een stad vol diamanten en goud. Kortom: 'Openbaring' is een boek dat niet verveelt.

Het is niet alleen een fantasierijk boek, het is ook kritische literatuur. De schrijver wil de nog jonge, groeiende kerk bij de les houden. Johannes zit vanwege zijn verzet tegen de romeinse bezetter gevangen op het eiland Patmos vlak voor de Turkse kust. Daar zou hij zijn visioenen hebben opgeschreven. Patmos is een beetje als het 'Robben eiland' waar Nelson Mandela gevangen zat. Als politiek gevangene neemt Johannes de pen op en schrijft. Zo kan hij met de nieuwe kerk communiceren. Hij wil de nieuwe gemeentes bemoedigen, maar ze ook bij hun kerntaak houden, namelijk: 'Navolging van Jezus Christus'. Johannes ziet scherp wat er mis is en windt er geen doekjes om. Zo schrijft hij kritische brieven naar de kerk.

Johannes schrijft zeven brieven aan de zeven gemeentes in wat wij nu West Turkije zouden noemen. Het zijn de zeven bekende gemeentes uit zijn tijd. De hele 'goegemeente' zogezegd. Iedere gemeente krijgt van Johannes een specifieke brief. Iedere brief met een kritische vraag. Eentje die tot nadenken stemt; reuring tussen de kerkbanken; een brief die schuurt. En dat is natuurlijk de bedoeling. Vanmorgen hebben we de brief aan de gemeente van Laodicea gelezen. En laten we maar doen, alsof deze vanmorgen aan ons, de Protestantse Gemeente Elst is geschreven.

Laodicea is een rijke welvarende gemeente. Het ligt aan een handelsroute, het is een belangrijk financieel centrum en er is zelfs een beroemde medische school. Ze kunnen zichzelf prima redden. 'Jullie noemen jezelf rijk, dat je alles hebt, maar je mist de essentie', aldus Johannes. Juist door de rijkdom, het zelfgenoegzame, heeft de gemeente van Laodicea de kern maar buiten de deur gezet. Of in de brief van Johannes: 'De Messias staat buiten voor de deur en klopt'. Eigenlijk heeft niemand er behoefte aan om Christus binnen te laten. De gemeente is een soort karikatuur van zichzelf geworden.

We noemen ons dan wel 'Gemeente van Jezus Christus', maar liever houden we deze kritische rabbi buiten de deur. Want zo'n fijne mensenvriend is deze Messias niet. Als deze Jezus van Nazareth aanschuift bij de stamtafel dan volgt een stevig gesprek. Daar wat deze Messias verschijnt is altijd rumoer. Als deze profeet hier het Woord zou krijgen dan klinken er niet alleen maar bemoedigende woorden, maar ook scherpe. Het gaat Christus in principe altijd om omkeer, of in aloude meer evangelische woorden: het gaat deze rabbi om 'bekering'.

Omkeer van onze vertrouwde weg, omkeer vanuit onze veilige huizen, omkeer van onze welvaart die ten koste gaat van het welzijn van miljoenen anderen op moeder aarde. De Amerikaanse theoloog 'Christian Wiman', er zijn godzijdank ook progressieve theologen en predikanten in Amerika, hekelt in zijn boeken en preken de brave burgerlijke kerk. Een kerk waar alleen nog maar de ervaring van heelheid gezocht wordt en God uit de kerkbanken is verdwenen. Als de kern buiten de deur wordt gezet, dan verwordt de verkondiging van de kerk tot een tandeloze boodschap. Wiman schrijft: 'Christus is een glasscherf in je darmen. Christus is God die 'hier ben ik' roept...beledigt...activeert en je prikkelt'.

Wanneer deze rabbi spreekt over het Rijk der Hemelen, dan gaat het niet zo zeer over het Rijk ná de dood, maar over een nieuwe samenleving hier op deze wereld, in het dagelijks leven. Christus visioen wordt concreet: waar hongerigen eten krijgen, waar naakten gekleed worden, waar zieken gesterkt worden, waar vluchtelingen beschermd worden, waar vrede wordt opgebouwd. (Mattheüs 25: 35-39). Deze zorg van God moet zichtbaar worden; concreet. Wanneer wij de deur openen voor Christus, deze goddelijke mens, dan zullen we moeten handelen. Door de mist van onze gedachten lopen naar de helderheid van deze rabbi is lastig, misschien wel onwenselijk. Want dan moeten we een stuk van onze welvaart inleveren, onze huizen openstellen, armoede bestrijden, maar uiteindelijk bouwen we dan aan een Koninkrijk op moeder aarde.

De nabijheid van Christus toelaten, het gesprek met deze rabbi aangaan, betekent dat er recht en gerechtigheid gedaan zal moeten worden. Het is heel makkelijk, zeker voor mij als predikant, om over geloven, Christus navolgen te schrijven, te preken, te praten en ondertussen comfortabel binnen mijn intellectuele klimaat te blijven. Ondertussen bekeer ik me niet. Christus toelaten in ons dagelijks leven leidt tot verstoring. De nabijheid van de Eeuwige schuurt. De vraag is essentieel: of we binnen deze kerkmuren Christus durven toelaten.

Niet alleen brengt het welkom heten van de Messias binnen onze gemeente opwinding. Het toelaten van dit goede gerucht brengt de Gemeente van de Messias wel weer bij de kern: namelijk het met deze rabbi zoeken naar betekenis van ons leven. We zijn zinzoekers, of zinvinders. Zingeving vanuit een lange christelijke traditie, daar draait het om. Tenminste: als we daartoe het lef hebben.

Het zou ook heel mooi zijn, als we samen met de Messias, in een grote kring zijn parabels en uitspraken zouden bespreken. Dat er hier een zingevingsdialoog op gang komt. Want dan sluiten we ook naadloos aan bij een 'religieus ontwaken'. Een hernieuwde zoektocht naar het christelijk geloof buiten onze kerkmuren. Lieke Marsman, in 2021 tot 2023 'Dichter des Vaderlands' noemt haar omkeer van een 'doorgewinterd atheïst' naar een diepe interesse naar God in het voorgelezen gedicht een 'religieus ontwaken'. Lieke kun je beschouwen als een boegbeeld van een groeiende groep belangstellenden naar christelijk geloof. Dat iemand als Lieke Marsman in een essay beschrijft dat het 'onlogisch is om niet in God te geloven', moet ons als kerkgemeenschap toch aan het denken zetten. In een interview met de Volkskrant zegt ze over haar afscheid van het atheïsme: 'Het besef dat ik niet in een lege wereld leef, met alleen maar...mensen die er een rommeltje van maken, geeft glans aan mijn keven. Daar haal ik troost uit'.

Lieke Marsman staat met haar 'religieus ontwaken' in een grotere beweging. Ook schrijvers als Vonne van der Meer, Kristien Hemmerechts, Stephan Sanders en Esther Gerritsen gaan tegenwoordig weer naar de kerk. Werden ze eerst voor gek versleten door moderne liberale intellectuelen, nu worden ze als voorlopers gezien van een nieuwe interesse in christelijke ideeën. Over geloof praten blijkt nog wel lastig meent Vonne van der Meer. Ze zegt: 'Bij de oudere generatie zit nog veel aversie tegen het geloof. Maar ik ben altijd mijn eigen gang gegaan.'

De imago-crisis die religie decennia heeft gehad lijkt bij een kleine groep voorbij. Er zijn steeds meer openlijk religieuze twintigers die zich een weg zoeken naar God. Dat is een positieve en onverwachte beweging. Het zijn nog geen hele volksstammen, maar toch. Ieder religieus ontwaken is de aandacht waard.

Alleen vraag ik me met Johannes op Patmos bezorgt af: 'wat hebben we die nieuwe religieus ontwaakten als gemeente hier te bieden?' Ontdekken ze bij ons een zoeken naar zin samen met Christus in ons midden? Of zijn we als gemeente vooral bezig met vergaderen, het uitvoeren van protocollen of het koesteren van een oud vergaan kerkbegrip? Proeft de nieuwsgierige voorbijganger tussen onze kerkmuren een diepe gedreven interesse naar de essentie van het leven? Gonst het hier van goede geruchten? In de gemeente van de Messias gaat het uiteindelijk om mensen. Niet alleen hier binnen de muren, maar juist ook daarbuiten. Zijn we niet veel te druk met 'overleven', met het zoeken naar nieuwe vormen, terwijl we inhoud vergeten? Johannes noemt Laodicea maar een lauwe bedoening. Terwijl Christus navolgen toch altijd om scherpe keuzes vraagt.

'Ik sta voor de deur en klop aan. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal Ik binnenkomen, en we zullen samen eten, Ik met hem en hij met Mij.'
(Openbaring 3: 20).

Hebben we het lef om open te doen? Deze zin lijkt wellicht op het einde van een evangelische prediking. Een soort orthodoxe oproep tot bekering. Ik schaam me er niet voor.

Moge het zo zijn.

Jeroen Jeroense
18 februari 2025

LIEKE MARSMAN uit: In mijn mand (2021)
religieus ontwaken

Ik wéét dat ik in staat ben om iets afschuwelijks
om te buigen tot het bitterzoete
dat een leven z'n waarde geeft, de crisis
en chaos waaruit een leven z'n dynamiek haalt.
Dit vertel ik mezelf wanneer ik nadenk over de dood.
Dankzij de dood verliezen we onze onschuld,
wat niet betekent dat we schuldig worden.
Het betekent dat het leven niet langer alleen maar 'leuk' is,
Het betekent dat als ik dat gedicht opnieuw kon schrijven,

ik er een religieus ontwaken in zou leggen - God weet
hoezeer ik het nodig heb. De laatste tijd
voel ik me zo afgesneden van mijn toekomst.
Wat heeft het voor zin om te fantaseren
over waar je over tien jaar zou kunnen wonen
als de dokter morgen kan bellen
om te zeggen dat het klaar is?

Er is geen toekomst, alleen een lang
en stroperig hier en ik zijn. Het enige zwerven
door de tijd dat ik soms doe is terugblikken.....

op het verleden, waarvan akte,
maar aangezien ook dat in het licht van geen toekomst
buitengewoon droevig maakt
(en dan laat ik de normale portie melancholie
die zoiets met zich meebrengt nog buiten beschouwing)
probeer ik het zo veel mogelijk te vermijden.
Wat resteert is het ultieme 'leven in het nu'.
maar voor iemand die een groot deel van haar zielenrust
doorgaans haalde uit de gedachte
dat in de toekomst alles beter wordt,
is het gekmakend. De dokter belt eerder
dan verwacht en weet de gemoederen
voor even te bedaren. Rustig maar. Dan
slaat de betovering van de dood
waarin ieder gebaar of geluid betekenis heeft
opeens weer om in het gewone onrustige klik-klak
van een middag zonder doelen
Het is ook nooit goed met die pathetische dichters.

uit: In mijn mand (2021)